

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 340/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1) [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 4) [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Tomášom Zbojom, Kuzmányho 4, Martin, proti rozsudku Okresného súdu Martin č. k. 17C/15/2018-147 z 10. mája 2019 a rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 5Co/168/2019-212 z 18. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. mája 2020 domáhajú vyslovenia porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore. Sťažovatelia navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému na ďalšie konanie. Napokon, od každého zo súdov žiadajú finančné zadost'učinenie po 1 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Sťažovatelia sú podieloví spoluvlastníci pozemkov, na ktorých je postavená cesta tretej triedy, ktorú vlastní samosprávny kraj (ďalej len „žalovaný“). Hodnota ročného užívania týchto pozemkov je 310 eur a jednorazová hodnota vecného bremena spočívajúceho v obmedzení stavbou je 2 840 eur. Sťažovatelia ponúkli svoje pozemky žalovanému na kúpu alebo prenájom, čo žalovaný odmietol. Žalobou sa sťažovatelia proti žalovanému domáhali, aby ho súd zaviazal zaplatiť im 620 eur za užívanie pozemkov cestou v období od 28 augusta 2016 do 28. augusta 2018

alebo aby im jednorazovo za zriadenie vecného bremena zaplatil 2 840 eur, pričom proti tomuto alternatívne nároku sťažovateľov žalovaný vzniesol námietku premlčania. Napadnutým rozsudkom okresného súdu bola žaloba sťažovateľov zamietnutá a na ich odvolanie bol rozsudok okresného súdu napadnutým rozsudkom krajského súdu potvrdený.

3. Všeobecné súdy pri právnom posúdení vychádzali z toho, že vecné bremeno na pozemkoch sťažovateľov bolo zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Všeobecné súdy dospeli k záveru, že sťažovatelia majú právo na jednorazovú náhradu, ktoré vzniklo dňom zriadenia vecného bremena účinnosťou tohto zákona 1. júla 2009. Zároveň dospeli k záveru, že ide o právo majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu podľa Občianskeho zákonníka, a preto došlo k jeho premlčaniu 1. júla 2012. Podľa všeobecných súdov skutočnosť, že sťažovateľom patrí jednorazová náhrada, vylučuje priznanie opakovanej náhrady.

III.

4. Porušenie základných práv sťažovateľa identifikujú v tom, že napadnuté rozhodnutia sú nezákonné, arbitrárne a svojvoľné, a to v závere, že náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová a nemá charakter opakujúceho sa plnenia. Osobitne zdôrazňujú, že žiadne zákonné ustanovenie neuvádza, že odplata za zákonom zriadené vecné bremeno musí byť jednorazová; opačným výkladom všeobecné súdy prekročili svoje kompetencie, pretože tvorili zákon, a záver, že náhrada je výlučne jednorazová, je nedôvodne obmedzujúci, nespravodlivý a ústavne nekonformný, pričom zasahuje do ich vlastníckych práv. V tejto súvislosti sťažovatelia osobitne poukázali na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016.

IV.

5. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je arbitrárny alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 352/06). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

6. Vecné bremeno na pozemkoch sťažovateľov bolo zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., ktorého účelom bolo usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré po roku 1989 prešli do ich vlastníctva z vlastníctva štátu podľa osobitných predpisov. Usporiadanie týchto pozemkov zákon rieši tak, že obciam a vyšším územným dovoľuje zámennou zmluvou poskytnúť vlastníkom za ich zastavaný pozemok iný pozemok primeranej výmery, bonity a druhu. Ak k takémuto usporiadaniu nedôjde, usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemku pod stavbou sa má vykonať v konaní o nariadení pozemkových úprav podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a i v tomto prípade sa má vlastníkovi zastavaných pozemkov poskytnúť náhradný pozemok.

7. Zákon č. 66/2009 Z. z. rieši problematiku zastavaných pozemkov tak, že tieto pozemky za náhradu spočívajúcu v pridelení náhradného pozemku nadobudne či už obec alebo vyšší územný celok. Zákon č. 66/2009 Z. z. však nerieši celkom nové právne vzťahy. Jeho prijatie bolo ďalším krokom vysporiadania sa s tým, že pozemky vo vlastníctve súkromných osôb boli pred rokom 1989 zastavané bez ich riadneho vyvlastnenia. Už predtým novelou stavebného zákona č. 199/1995 Z. z. bolo ustanoveniami § 141 ods. 4 a 5 umožnené vyvlastnenie tých pozemkov, ktoré boli zastavané stavbami obcí (predtým národných výborov) a štátu a ktoré boli povolené podľa platných právnych predpisov. Možnosť tohto vyvlastnenia bolo ohrozená koncom roka 2000. Ako uvádza dôvodová správa zákona č. 66/2009 Z. z., obce toto ustanovenie nevyužívali vzhľadom na zdĺhavý proces dodatočného vyvlastnenia.

8. Zákon č. 66/2009 Z. z. vychádza z uvedenia si nevyhnutnosti definitívneho vyriešenia, no na čas stanovuje, že ak vlastník stavby nemá pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou dňom účinnosti zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu. Zákon ďalej stanovuje, že obsahom tohto práva obce a vyššieho územného celku je držba a užívanie pozemku pod stavbou vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby s tým, že vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania pozemkových úprav.

9. Zákon č. 66/2009 Z. z., na základe ktorého sa sťažovatelia domáhali opakovanej náhrady, mlčí v tom, že by sťažovatelia mali mať či už jednorazovú alebo opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Záver, že im nemožno priznať opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena, preto nemožno považovať za svojvoľný alebo arbitrárny, keďže sťažovateľmi uplatnený nárok nemá žiaden výslovný zákonný podklad. Nejde o vylúčenie zákonom predpokladaného následku, a preto v prípade napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov nemožno dospieť k záveru, že by boli porušením práva sťažovateľov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru alebo obsahovo zhodného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Napadnuté rozhodnutia dospeli k záveru, ktorý nie je výsledkom zjavnej skutkovej alebo právnej chyby (obdobne III. ÚS 68/2019).

10. Napadnuté rozhodnutia nevedli k porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorých obsahom je právo na verejné prerokovanie veci, právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, právo na prerokovanie veci v prítomnosti strany konania a právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaním dôkazom. Porušenie týchto základných práv zo skutočností

uvedených sťažovateľmi vôbec nevyplýva a je výsledkom nesprávneho stotožnenia základných práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy s čl. 46. ods. 1 ústavy.

11. Samostatný rozmer má námietka sťažovateľov vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. K tomu však treba uviesť, že obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku sťažovateľov má osobitný charakter, ktorý vyplýva z toho, že k jeho faktickému obmedzeniu nedošlo na základe zákona č. 66/2009 Z. z., ale v súvislosti s výstavbou cesty v období pred rokom 1989. Ako bolo už uvedené, zákon č. 66/2009 Z. z. je len ďalší spôsob, ktorým zákonodarca zmierňuje následky osobitnej majetkovej krivdy, ktorá nespočívala v účinnom právnom odňatí vlastníckeho práva, ale v jeho rozsiahlom faktickom obmedzení stavbou verejnoprospešného zariadenia bez toho, aby došlo k vyvlastneniu vlastníckeho práva predchodcov sťažovateľov. Následok tohto legislatívneho riešenia nemožno obmedziť len na konštatovanie toho, že sťažovateľom súdnym výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. nebol priznaný nárok na opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Tento zásah treba vnímať s ohľadom na to, že sťažovatelia sa svojich vlastníckych práv v súvislosti s neoprávnenou stavbou mohli domáhať už pred prijatím zákona č. 66/2009 Z. z. a rovnako sa mohli v premlčacej dobe domáhať priznania jednorazovej náhrady za „dodatočné“ zriadenie vecného bremena. Okrem toho sťažovateľom v súvislosti s ich vlastníckym právom zostáva zachovaný nárok na to, že definitívnym riešením historicky podmieneného, pôvodne faktického a po prijatí zákona č. 66/2009 Z. z. aj právneho obmedzenia ich vlastníckeho práva bude poskytnutie náhradného pozemku v procese pozemkových úprav tak, ako to predpokladá zákon č. 66/2009 Z. z.

12. Vzhľadom na to, že sťažovatelia mali v rámci vývoja právnej úpravy viaceré efektívne možnosti dosiahnutia náhrady za obmedzenie ich vlastníckeho práva, ku ktorému fakticky došlo ešte v období pred rokom 1989, a na strane druhej stále má dôjsť k tomu, že im bude poskytnutá náhrada, nemožno dospieť k záveru, že by právny názor všeobecných súdov vytvoril taký stav, ktorý by bolo možné považovať za zásah do ich základného práva podľa čl. 20 ods. 4 ústavy. Zriadenie vecného bremena zákonom č. 66/2009 Z. z. nemožno samo osebe považovať za vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva bez primeranej náhrady, ak všeobecné súdy dospeli k záveru, že sťažovatelia sa mohli úspešne domôcť primeranej náhrady vo forme jednorazovej, no premlčaniu podliehajúcej náhrady za zriadenie vecného bremena.

13. Z uvedeného vyplýva, že napadnutými rozhodnutiami nedošlo k porušeniu sťažovateľmi označených základných práv, a preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

14. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu